

בו שום טורח, כשהוא מזלזל בו אין זה כי אם רוע לב ותכונה רעה לנפש. ולכך אמרו, בעקר מן העולם' מה שלא אמרו באוכל גבלות. והמים לנטילת ידים אפשר לקבל אותן מן הנכרי ומן הנדה⁴³, אע"פ שיש מקצת מפרשים⁴⁴ שאמרו שאין מקבלין מן העכו"ם משום דבעינן שיהיה מכת אדם ועכו"ם אינם קרויים אדם. כל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בנטילת ידים כגון טיט ובצק וזפת ושעוה וכיוצא בזה⁴⁵. ברכה שניה, המוציא' מצוה מן המובחר לאחוז בלחם בעשר אצבעותיו כנגד עשרה תיבות שבברכת המוציא⁴⁶, ועשר תיבות שבפסוק: מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ⁴⁷, וכנגד עשר מצות שבתבואה ואלו הן⁴⁸: לא תחרוש⁴⁹, לא תחסום⁵⁰, תרומה לכהן, מעשר ראשון ללוי, והלוי נותן לכהן מעשר מן המעשר, מעשר שני, מעשר עני, לקט, שכחה, ופאה. היו לפניו פת חטים שלימה ופרוסה מברך על השלימה⁵¹. שלימה של שעורים ופרוסה של חטים מברך על הפרוסה⁵². פת של בעל הבית ישראל ופת של פלטר, ושניהם של חטים והן שלימות, יש מפרשים שאמרו שאין הולכין אחר הערב לו אלא אחר הפת שהורמה ממנה חלה, ויש אומרים מברך על הערב לו, וכן עיקר⁵³.

ואם תדקדק בלשון הברכה במלת, המוציא' תמצא שהיא משמשת עבר ועתיד. עבר, כדכתיב: המוציא אתכם מארץ מצרים⁵⁴. עתיד, כדכתיב: להוציא לחם מן הארץ⁴⁷, ויהיה רמז לעתיד כאמרם ז"ל⁵⁵: עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת, שנאמר: יהי פסת בר בארץ*. ואנו רומזים בברכת המוציא הפלא שעתידי להיות לעתיד לבוא שיהיו מזונותיו בלא עמל ותוציא הארץ לחם ממש כלחם הזה שאנו מברכין עליו. וכן היה העולם נוהג המנהג הזה בזמנו של אדם לולא* שנתקללה האדמה בחטא, ונאמר לו: ארורה האדמה בעבורך⁵⁶, וכתיב: בועת אפיך תאכל לחם⁵⁷. ואל המנהג הזה עתיד שיחזור העולם.

ומשפט ברכת המוציא מברך ואחר כך בוצע⁵⁸, ואמרו במדרש⁵⁹: הבוצע ואחר כך מברך, עליו הכתוב אומר: ובוצע ברך* נאץ ה', לפי שמראה עצמו להוט ונמשך אחר הפת יותר ממה שהוא נמשך אחר הברכה. אם באו לו אורחים אינו רשאי לבצוע להם שכבר בצע לעצמו, ואינו מחוייב בדבר להוציא אחרים ידי חובתן, ואף אם לא בצע לעצמו לא יבצע לאחרים אלא אם כן יאכל עמהם, שאינו מחוייב בדבר, שאם ירצה לא יאכל,

בכ"ר: הדבר. בשאר כ"י כמו בס"ש. 43 מן הנכרי ומן הנדה, וכן נפסק בש"ע או"ח קטז, יא. 44 עיין בית יוסף ה' נטילת ידים סימן קנט (ד"ה ומ"ש רבינו רע"נ) שמביא בו בשם המנהיג: אבל לא מן העו"ג והעבד דבעינן שיבא מכת אדם והם אינם קרויים אדם. 45 חולין קו, ב. אורח חיים קסא, א. 46 טור וש"ע או"ח קסז, ד. 47 תהלים קד, יד. — בטור וש"ע שם. 48 עיין "שלחן של ארבע" שער א ברכה ב, בביאורים ד"ה ואלו הן לא תחרוש וכו', שהארכות בסדר מספר עשרה של רבינו, בניגוד לטור ועוד ראשונים. 49 דברים כב, י. 50 שם כה, ד. 51 ברכות לט, ב. או"ח קסח, א. 52 ברכות שם. ועיין או"ח שם. 53 טור או"ח קסח: פת אינו ישראל נקיה ופת קיבר של ישראל מברך על איזה מהן שירצה. ועיין ב"י שם, ובש"ע קסח, ה. 54 ויקרא כב, לג. ועיין ברכות לח, א, דודאי ברכה הנונה לשעבר בעינו, שהרי כבר הוציא הלחם הזה מן הארץ שהוא בא ליהנות הימנו. — אבל מכל מקום אין זה מן הנמנע שיהיה בה גם רמז לעתיד, כמו שמבאר רבינו. 55 כתובות קיא, ב. 56 בראשית ג, יז. 57 שם יט. 58 עיין אורח חיים קסז, א. 59 במדרש,

עכשיו טעם. יהי פסת בר בארץ. תהלים עב, טז. — דרוש פיסת בר לשון פיסת היד שהיא רחבה, וחטה רחבה לא משכחת אלא פת אפויה. וכלי מילת דרוש פיסת לשון כתונת פסים (רש"י כתובות קיא, ב). לולא וכו'. כן מבואר בתנחומא קדושים ז: "...והיה גוטע בו תאנים ורמונים ועושין פירות בן יומן כשם שהיה מתחלת ברייתו של עולם... חטא אדם זורעין חטין וצומח קוץ ודרדר". ובוצע ברך וגו'. תהלים י, ג. — כלומר בוצע ואחר כך מברך, נאץ ה' (לשון רבינו ב"שלחן של ארבע" שער א ברכה ב).